

Boekbespreking 3

M.J.M. Hootsmans (red.), *Van zeereep tot binnenduin. Flora, fauna en beheer in de Amsterdamse Waterleidingduinen 1990–2000*, Gemeentewaterleidingen Amsterdam, 2003 [deze evaluatienota is zowel digitaal als gedrukt verkrijgbaar bij de Gemeentewaterleidingen Amsterdam; het gedrukt exemplaar kost € 15,00]. Info: tel. 023–5233538 (website: www.gwa.nl). — Als je een gebied met tussenpozen van een jaar of vijf bezoekt, zie je gemakkelijker de veranderingen die zijn opgetreden dan als je er veel vaker komt. Tijdens mijn eigen bezoeken aan de Amsterdamse waterleidingduinen (AWD) in het nieuwe millennium zag ik op veel plaatsen evidente verbeteringen in flora en vegetatie ten opzichte van vroegere bezoeken. Maar als je niets opschrijft blijft dat een gevoelskwestie.

Het belangrijke van het onderhavige rapport is dat alle genomen beheersmaatregelen wél goed opgeschreven zijn, en wel over de hele beheersperiode van 1990 tot 2000. Bescheiden stelt het rapport dat objectieve vergelijkingen van de resultaten van bepaalde maatregelen ten opzichte van de gestelde doelen niet altijd voldoende goed uitvoerbaar waren. Maar dit rapport ontleent zijn grote betekenis aan het feit, dat bij alle uitgevoerde beheersmaatregelen óók de referentiegebiedjes zijn meegenomen, met andere woorden: het laat zien wat er gebeurt als je een bepaalde maatregel juist niet uitvoert. Omdat het rapport veel verschillende beheersmaatregelen kritisch onder de loep neemt, behoort het bekend te zijn bij alle daadwerkelijk actieve (duin-)beheerders. Een wat uitgebreidere bespreking in *Gorteria* is een middel om grotere bekendheid te geven aan de resultaten van het onderzoek, die hier sterk verkort worden weergegeven:

- 1) Begrazing. Runderen en schapen zijn gescheiden ingezet in verschillende gebieden. Begrazing met paarden werd om verscheidene redenen als ongunstig beschouwd. Zowel jaar-rond begrazing als periodieke begrazing worden geëvalueerd voor hun effecten op vegetatiestructuur, zeedorpenplantensoorten, dagvlinders. De effecten van begrazing door konijnen, damherten en reeën worden besproken. Seizoensbegrazing verdient de voorkeur. Jaar-rond begrazing door een bescheiden aantal schapen leidt ook tot positieve resultaten, maar als er (bijvoorbeeld) te veel schapen grazen, komt *Calluna* niet meer tot bloei.
- 2) Wisselbeweidning. Via verplaatsbare afzettingen werden heideschapen ingezet om sterk vergraasde gebieden intensief te behandelen gedurende een beperkte periode, waarbij verschillen optreden tussen droge en vochtige vegetaties. Het inzetten van relatief veel dieren in een korte periode verdient de voorkeur boven weinig dieren gedurende een lange periode.
- 3) Maaien (en hooien). Verruiging door Duinriet, Zandzegge en Duinkweek (*Elytrigia spec.*) wordt sterk teruggedrongen door maaien, waardoor het aantal interessante soorten sterk toeneemt. Voor de verschillende typen grasland worden aparte aanbevelingen gegeven.
- 4) Plaggen. Deze maatregel is effectief als ook de grondwaterstand wordt verbeterd, met name in het voorjaar, waarbij kalktoevoeging noodzakelijk is in de eerste periode. Het rapport bevestigt de reeds elders opgedane ervaringen.
- 5) Beheer. Het rapport gaat uitgebreid in op bosbeheer, en het bestrijden van ongewenste soorten (waaronder *Acer pseudoplatanus*), en over waterbeheer.

Naast dit meer praktische gedeelte (eenderde van het rapport) geeft het een schat aan gegevens over fauna en flora in het besproken decennium, alles bijzonder goed gedocumenteerd en geanalyseerd.

Het rapport geeft duidelijk aan hoezeer bepaalde specifieke beheersmaatregelen (die ook door tegenstanders van beheer toch niet als 'tuinieren' kunnen worden betiteld) tot verschillende resultaten kunnen leiden op verschillende terreinen. Verrassingen, positieve en negatieve, zullen ook in de toekomst niet uitblijven, maar dit rapport geeft in elk geval een uitstekend onderbouwde evaluatie van de effecten van verschillende beheersmaatregelen. Het is zeer te prijzen dat het Amsterdamse Gemeentewaterleidingen bedrijf dit veeljarige onderzoek heeft bekostigd, onderzoek dat zonneklaar aantoonde dat 'nietsdoen' als beheersmaatregel bijna overal tot negatieve ontwikkelingen leidt. Ik spreek de hoop uit dat soortgelijk onderzoek wordt voortgezet, in de AWD maar bij voorkeur ook op vele plaatsen in Nederland, waarbij het huidige rapport als voorbeeld kan dienen.

Ruud van der Meijden